

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt. Bétsből, Kedden, December 7-dik napján, 1813-úik esztendőben.

B é t s.

Minden Rajna mellyékéről ide jött Német Országi hivatal szerint való, magános, és közönséges tudósítások szerint, kívánatos, friss és jó egészségben van a' mi Fels. Urunk, és a' Fels. Orosz Császár, 's Prussziai Király Eő Felségekkel együtt abban foglalatoskodik, hogy Német Ország-
nak, sőt egész Európának állandó békesé-
séget, tsendességet, és meg maradást sze-
rezhessenek, melyeknek eszközlésekre min-
den hatalmokban lévő eszközöket meg is
tétetnek, 's abban foglalatoskodnak, hogy
a' maga győzedeimeiben felfúvalkodott Na-
poleon Császárt megzabolázhassák, 's oly szo-
ros határok közé szoríthassák, mellyekenn
túl többé ne mehessen.

A' Fels. Kir. Udvari Magy. Kantzellá-
riának két érdemes tagjait, úgymint *Wlas-
sich József* és *Babos József* Udvari Secreta-
rius Urakat, az itt most nagy mértékben
uralkodó idegek hideglelése (febris nervo-
sa) hasznos életektől megfosztotta, az elsőt
Novemb. 21-ikén, az utolsóbbat harmad-
nappal azután.

Az ide való Zsidó lakosok, valamint en-
nekelötte már sok ízben, úgy mostanában is
megbizonyították Fels. Fejedelmünkhöz va-
ló igaz hívségeket, és a' hazavédelmezői
eránt való felbaráti szereteteket az által,

hogy az ellenség előtt elhullott, vagy
megsebesített katonák özvegyeiknek és
árváiknak Felségellések végett Zsinagóga-
ikban 1067 for. V. Cz. gyűjtöttek, e' mel-
lett 80 pár katonáknak való botskort tsinál-
tattak a' magok költségeken.

A' tsatározó mezőkről.

I. Északi Német Országban.

A' közelebb múlt papon költ új-
ság levelünkben arról tudósítottuk rövide-
den a' két Magy. Hazát, hogy a' Svétziai
Korona Hertzeg kormánya alatt lévő egye-
sült hadi seregeknek egy része *Bálow* Prusz-
szus Generál Lajtnant vezérleése alatt már
Hollandjába is bényomúlt, és hogy annak
nevezetesebb városit meg is hódoltatta lé-
gyen. — Ez a' híres és szerentsés vezér,
Novemb. 20-ik napján következő ser-
kentő hirdetményt intézett a' Hollandiai
lakosokhoz:

„A' mi Monarkáinknak fegyvereiket
győzedelemmel koronázta meg az isteni
gondviselés, és Európa szabad népeinek
hatalmas Fejedelmei a' vérszopó elnyomó-
jának *Napoleonnak* hatalmát most másod-
szor tették semmivé. Most már egészen
meg szabadúlt Német Ország azon gyalá-
zatos bilints alól, a' melly alatt minden
boldogságáról 's szerentsejéről le kellett va-
la mondani.“

„*Hollandusók!* Ti, a' kik magatokat az elnyomtatásnak elébb ellene szegeztétek mint sem mi, elébb lehánytátok a' szolgaság jármát mint mi, most ti érettek is út az elnyomtatás alól való fel szabadulásnak órája, a' melly alá a' szerentsétlen sors, minden vétkeitek nélkül titeket, mint sokakat rekesztett vala. — Az a' szövetséges ármáda, melly a' nagy *Gustav Adolf* után következett Fejedelem vezérlése alatt Német Ország északi részében győzedelmet nyert, most a' ti határaitokon bé lép, 's titeket arra int, hogy azt a' példát kovessétek, mellyet egész Német Országban a' ti barátitok és atyátokfiai adtak.“

„Az én vezérlésem alatt lévő Prusszus osztálysereg, melly azon ármádának egy része, leg közelebb kezét ad tinektek arról, hogy az a' ti szabadságtoknak és szerentséteknek eszközlésében veleték együtt munkálodni fog, és ha azon elnyomtatástól megszabadultok, minden tengereken lobogni fognak a' ti vitorláitok. — Legyetek erántunk bizodalommal, már ez előtt is megérdemlettük azt tölleték, szoros katonai fenytékünk és azon kívánságunk által, hogy titeket meg szabadítani igyekezzünk, meg fogjuk azt érdemleni.“

„Hanem mi is illy bizodalommal járulunk hozzátok, mint jó szívű, derék és régi szomszédainkhoz, és barátinkhoz. Mi is arra támaszkodunk, hogy ti velünk együtt foglalatoskodni fogtok azon nagy munkának eszközlésében, mellynek eléréséről, ha költsönös erővel és iparkodással észünk, nem is kételkedhetünk. Mutassátok meg, hogy régi őseitekhez méltok vagytok, valamint azok, úgy ti is álljatok hozzánk azok alá a' zászlók alá, mellyek a' szabadságért és igazságért lobognak, és újban tudáltassátok a' most élőkkel azoknak a' bataviai legióknak yitési bátorságokat és állhatatosságokat, a' kik az igaz ügy mellett hadakoznak s. a. t. *Bulow a' Prusz-*

sziai Kiv. 3-ik Osztályseregnek kommandirozó Generálissa.

A' Hágai tudósítások is megerősítik azt a' hírt, hogy Hollandiának és a' több szövetséges tartományoknak nevezetesebb városi a' Frantzia jármot nyakokról lehányták, és a' szabadság lobogó zászlója alá állottak. — *Utrecht* mellett ugyan néhány Frantzia osztály seregek öszve gyűlvén a' Svétziai Korona hertzeg győzedelmes seregének ellentállani akarnak: mindazáltal a' föld népe nagyon bosszonkodván rájok mint nyomorgatójokra, semmi jót sem reménylhetnek magoknak, annál inkább, mivel Hollandiának erősségeiben semmi katona őrizetek nintsenek; a' szabadság eleven érzése is annyira lelkesíti a' népet, hogy készebb meg halni, mint magát a' Frantzia terhes járom alá botosátni.

A' Berlii közönséges újság levelekben következő foglalati Hamburgi tudósítást olvasunk: „A' szövetséges ármádának különbkülönb úton hozzánk jött áldott híre igen nagy érzékenységet okozott a' nállunk lévő Frantziákban, az ő előjájik máris letsüggedt fejekkel járnak úttáinkon, 's felelemmel várják órájoknak végső útését. — Gróf *Chaban*, a' ki a' rosszak közt nem leg rosszabb, de nem is leg jobb, és a' ki *Marsal Davoust* előtt reszketve áll, azon alkalmatossággal, midőn a' városnak elegendő eleséggel való megtöltése, és az ide való bankónak tilalom alá való tétése parantsoltattak volna, tett ugyan egynéhány lépést a' polgárok mellett, de semmit sem eszközölhetett; mindazáltal használt annyiban, hogy az ő közbenjárására maradt meg épségben a' Sz. György külső város, mellyet egészen le akart rontatni a' nevezett Fr. *Marsal*.

Sok oda való lakosok, a' város kemény ostromtatásától felvén, honnyaikból kiköltöznek. — Egy oda való napszá-

mos ember, a' ki valamelly megtilalmazott fegyvert rejtett el, hadi törvényszék eleibe idéztetvén, 's arról meg is győztetvén, agyon lövetett. — (Az 1809-ik esztendőbeli Fr. háborúban itt Bétsben is avval vádoltatván egy ide való nyereggyártó, hogy ő egy ágyút rejtett el a' háza alatt való pinczében, hasonló szomorú sorsra jutott, ámbar az ide való Magistratus esedezett légyen is életben való meghagyattatásáért az itt volt Frantzia Kommendánsnál.)

Lübeckből, Német Országnak a' Holsteini hertzségben fekvő régi nagy és erős kereskedő városából így írtak Novemb. 14-ik napján: Itt, úgy mond, és Hamburgban, minden nap szomorúbb a' mi sorsunk. Marsal Davoust Novemb. 17-ik napján a' Ratzeburgi tábor helyét megégetette, a' Szövetséges seregek pedig Ratzeburgot, és Gr. Grönaut elfoglalták. A' mi kapuink előtt való árnyékos sétáló helyek és kertbázak mind le romlottak; a' Hamburgi bankóhól, Nov. 14-ikén 250000 márk vert pénz vitelett el. (Egy márk arany 16 latot nyom, 's 36 aranyra megyen; egy márk ezüst hasonlóképen 16 latot, vagy 8 tallért).

A' Hildesheimi közönséges újság levelek szerint, a' Fels. Prussziai Király és a' Nagy Britannia Regens hertzeg abban egyeztek meg egymással, hogy az Alsó Szakszóniai Kerületben fekvő Hildesheimi Hertzség, (melly hajdan Püspökség volt, hanem később saecularizáltatván, az az, világi birtokká tétetvén a' Prussziai Királyság Westfáliai örökségéhez kapsoltatott) az Angliai Királynak Német Országi Birtokaival, a' Braunschweig - Lüneburgi hertzséggel kapsoltassék össze, mellynek elfoglaltatása Anglus Cenerál Gróf Walmodenre bízott, a' ki azon Hertzségségnek fő városába Hildesheimba, Novemb. 3-ik napján bé is ment. A' nevezett Angliai regens Hertzeg, még most is beteg

édes atyának III. Györgynek nevében következendő hirdetményt tétetett azon hertzségben közönségesse:

Hildesheimi Hertzség lakosi! Sok változó történekek után az én uralkodásom alá vagytek vettelve. Leg természetesebb, 's tireátok nézve leg kívánatosabb ez a' meghatározás. Tsak nem mindenütt az én famillám Német tartományival van körül vételve a' ti hazátok; a' ti erkölsötök a' ti régi alkotmányotok a' miéinkel megegyeznek, nagy rész közzületek valaha, egy századnál tovább az én őseim hatalmoknak engedelmeskedett; a' szomszédtság és tapasztalás megtanított titeket azon fundamentomos ágazatokra, mellyek szerint a' Braunschweig - Lüneburgi hertzegek uralkodni szoktak. — Semmi külömbiséget nem esmérünk mi a' mi régi és új alattunkvalóink közt, mist ezek, úgy amazok is, tulajdon hasznokért, 's nem másoknak feltétekekért, és alattunkvalóinknak boldogságokert fognak uralkodni, és e' fog a' mi iparkodásunknak leg szebb jutalma lenni. — Ehezképpst tellyes bizodalommal lévén, olly hívséget várok tölletek, mist a' millyent Hannoverának lakosi az utólsóbb időknék terhes környűfallásai közt Eő Kir. Felségéhez mutattak; ellenben Ti is legyetek az eránt bizonyossak, hogy eu a' ti vallástokat, birtokaitokat, 's jussaitokat tellyes tehetségem szerint védelmezni fogom, és a' ti javaitokra a' leg nagyobb buzgósággal fogok gondot viselni.

„Ti is részesültetek abban a' szerentséltenségben, a' melly alatt néhány esztendőktől fogva sok Német Országi Statusok nyögtenek vala; Ti is az idegen fegyver által el szakaszatva voltatok egy Német Országi Monarkától, hogy idegen és hozátok nem illendő törvényeknek, és távol lévő Hatahasságoknak alája legyetek vettelve, nállatok is mély sebeket kell gyógyítani, és még nagyobb áldozatok, 's

vitézi iparkodások kívántatni fognak, hogy állandóbb békességet, tsendességet, és bátorságot lehessen eszközölni, melyek nélkül lehetetlen a' boldogulást elérni. — Győződjetek meg ennek szükséges voltáról, bizzatok a' Mindenhatónak segedelmében, a' ki nékem, 's az én frigyeseimnek a' közönséges ellenségemre már győzedelmet adott, titeket megszabadított, és az én a' ti boldogságtoknak helyre állítására's öregbítésére fordított igyekezetemet áldással meg fogja koronázni. — *Költ Hannoverában, Nov. 5-ikén 1813 eszt.*

II. Felső Szakszoniában.

A' Torgaui erősségnek Kommandósa Frantzia Generál Gróf *Narbonne*, a' Fr. Császárnak Adjutánsa, és a' jelenvaló háborúnak elkezdődése előtt Bécsben volt első rangú Fr. Követ, a' kormánya alatt volt katona őrizetnek utolsó meg mustrálásának alkalmatosságával lováról le esvén, annak következeiseiben a' múlt November kezdetében meg halálozott, és az ő utánna következett Fr. Kommandósnak Gróf *Dutailis* Generálnak rendelése szerint azon erősség legfőbb bástyáján temetett el, melly a' meg holtának nevérol *Narbonne bástyájának* fog neveztetni ennekutánna.

Dömitsból a' Szakszóniai Királyságnak Torgauhoz egy mérföldre az Albis folyóviz mellett fekvő kis városkájából ezeket írták Novemb. 23-ik napján: A' Torgaui erős várnak ostromoltatása, *úgymond*, tegnap kezdődött el. Minekutánna minden szükséges készületek meg tétetődtek volna, a' kommandirozó Generális Gr. *Tauenzin*, *Jeaneret* Obersternek, az Albis folyóviz bal partján lévő Prusszus sereg jobb szárnyát kommandirozó Obersternek meg parantsolta, hogy viradtakor mingyárt támadja meg a' halastók partjainak töltésin

lévő posztokat, a' melly töltés kettős pallizadákkal volt körülvéve. Ennek a' megtámadásnak is hasznos volt a' következe, mivel a' pallizadának (hegyes karókkal való palánkolásnak) nagyobb része mingyárt össze rontatott, 's aliből a' maga ágyúit kénytelen volt az ellenség kivonni.

Mivel mindazáltal az is észre vétetődött, hogy az ellenség ezt a' posztot, melynek megtartásától sok függött, nem csak megerősítette, hanem egyszers mind számos főből álló tartalék sereget is állított ki maga után: el végeztetett, hogy azon posztot réá rohanás által is elfoglallyák, mellyet esteli 10 órakor szerentséssen is végbe vittek az önkényen vállalkozott katonák, és valakit előtől találtak a' védelmező ellenség közül mind össze vagdaltak, de még akkor a' Torgaui erősséget el nem foglalták.

Torgau a' Szakszónia Királyság erős városa, melly Lipsiától 6, Drézdától 9 mérföldre fekszik az Albis vize mellett, melly a' hét esztendei háborúban sok változásokon ment által, most az Austriai, majd ismét a' Prusszus hadi seregek foglalván azt el. Ezen várostól nem messze Lipsia felé, 1760-ik esztendőben, Novemb. 11-ik napján igen véres, de a' Prusszus seregekre nézve hasznos verekedés esett, a' midőn az elsőbkek a' kastély alatt lévő hidat magok után le égették. Ez a' kastély *Hartenfelsnek* neveztetik, melly 1771-ik esztendőől fogva fenyítő- és dolgozóház gyanánt tartatott. — Az 1778-ik esztendőben támadt háborúban a' Heinrich Prussziai Kir. Hertzeg armádájának beteg katonái ebben a' kastélyban orvosoltattak, a' Magy. Kurir elsőbb írója is ott lakott mint tábori orvos Doktor egy darab ideig.

Valamint Torgauban, úgy Wittenbergában is Fr. őrizetek vannak a' jelenvaló háborúnak kezdetétől fogva. Ez a' régi város nem népességére, sem szép épületeire, hanem arra való nézve lett Európában emlékezetessé, hogy 1517-ik esztendőben

itt kezdette el *Luther Márton* a' Reformációt, és mind az ő életében, mind halála után számos esztendőig igen híres volt az oda való fő iskola, mellyet 1502-ik esztendőben a' *Bólts Fridrik* Szakszóniai Vá. Fejedelem ottan fel állított vala. Ennek a' fő Oskolának templomában nyugsznak a' nevezett Reformátornak és *Melanchton Filepnek* is hamvai.

A' mi ezen városnak erősségeit illeti, azok igen tsekélyek voltak ennekelotte és Torgau felé pallizadás sántzokból, Drézda felé pedig magos töltésekből állott, mellyek az Albis folyóvíztől vétettek körül; mostani erősségeit Napoleon Császár készítette a' Szász nemzet költségén. Az ebben lévő katona őrizet most 1000 Hollandusokból áll, kiknek számok a' nyavalyák és szökés miatt nagyon alább szállott, ezeken kívül 300 főből álló pattantyús sereg fekszik ottan. Ennek a' városnak Kommandása abban bizván, hogy azon őrizetnek még 12 hólnapra való elesége, és egynéhány hólnapra való húsa és lisztye van, annak feladásáról semmit sem akar hallani; tüzi fája ugyan kevés van, de ha az elfogy, az onnan kiköltözött lakosok házaiknak fájával szándékozik azon szükséget kipótolni. A' város erősítésében is nem restelkedik. Gondolván, hogy *Tauenzin* Prusszus Generál Lajtnaut a' Torgaui erősségnek megvétele után ő elleue fogna fordulni, sok ágyúkat vonatott a' város töltéseire s. a. t.

III, A' Rajna mellyékén.

A' Frankfurti közönséges levelek következőképen szólnak Német Országnak jelenvaló állapotjáról: „A' Rénusi Szövetség, mellynek Protektora, avagy védelmezője *Napoleon Fr. Császár* volt egynéhány esztendő után, lenni megszűnt. A' Baváriai Király volt a' leg első, a' ki arról le mon-

dott; ennek példáját követték a' Württembergi, Bádeni, Würzburgi, Hesszeni, Szakszóniai, Nasszauai, Anhalti, és más Fejedelmi udvarok, mindnyájan lehányták magokról az idegen jármot, 's magokat a' Szövetséges Hatalmasságokhoz tsatolták, és azon iparkodnak, hogy Német Ország szabadságát és függetlenségét tellyes erővel oltalmazhassák, mindenütt fegyverhez nyúlnak a' népek, kevés hetek múltván annyira megszaporodik a' Német Ország védelmezőinek száma, hogy azoknak hadi szármokot sem lehet elegendőket szerezni, az egészet egy lélek lelkesíti, az arról való meggyőződés, hogy a' szabadságot, és az idegenektől való nem függést illy erőlködés nélkül meg nyerni nem lehet, minden némű áldozatot készek tenni.

Frankfurtból Novemb. 24-ik napján. Ma a' Fels. Austriai Császár, a' Prussziai 's Württembergi Királyok, a' Prussziai 's Württembergi Korona Hertzegek, és a' Fels. Orosz nagy Hertzeg Asszonyok (az Oldenburgi és Szakszen-Weimari nagy hertzeg Asszonyok) a' Fels. Orosz Császárnál ebédlettek.

Azok a' Német Országi Fejedelmek, a' kik a' Rénusi szövetséget el hagyták, vagy a' kik örökös birodalmaiktól egy darab ideig meg voltak fosztattatva, mint p. o. a' Kasszeli Vá. Fejedelem, a' Braunschweigi Hertzeg és mások, hogy vissza nyert örökségeikben bátorságosabban meg maradhassanak, erőssen rekrutiroznak, a' kik közt, kiváltképen a' szabad seregeknel, vagy az úgy nevezett haza védelmezőknél örömmel vesznek szolgálatot, nem tsak a' közönséges házakból való ifjak, hanem még a' megkülönböztetett familiákból való is, mint a' nemesek, tanulók, kalmár legények, Professorok, közönséges

tisztviselők, és mások. A' Professorok közül valók *Ludvig* és *Krug* Lipsiai Professorok, kiknek példájokat a' tanuló ifjak is nagy számmal követik. Az utolsóbb egy serkentő hirdetményt is adott ki, melyben a' szent ügynek védelmezésére buzdítja a' tanuló ifjúságot. Ebben a' hirdetményben *Napoleon* Császárnak azon beszédjét és szavait is érdekli, mellyeket mondott nékie a' múlt nyáron vele való beszélgetésének alkalmatosságával, és a' mellyek egyenessen a' tudományoknak romlására, és a' régi tudatlanságnak felállítására tzeloztak vala.

A' most Frankfurtban lévő katonaságnak száma 30,000 főre tétetik. Hertzeg *Schwarzenberg* Feldmarsal meg engedte, hogy Hejdelbergában semmi tábori iskola ne legyen, és azt is, hogy a' Bádeni nagy Hertzeg lakó városán *Karlsruhén* semmi hadi nép által ne marsirozzon, annyival inkább ott meg ne szálljon. — A' múlt Novemb. 25-ik napján az *Izenburgi* uralkodó herczeg, a' ki ennekelőtte Fr. hadi szolgálatban volt, Hejdelbergán és *Offenbachon* által Frankfurtha utazott, és a' Rénusi szövetségről ő is le mondott, és a' Fels. Austriai 's Orosz Császároknak, és a' Prussziai Királynak tiszteletére Frankfurthba ment.

Zürchből (Tiguriumból) így írnak Nov. 24-ik napján. E' folyó hónap 20-ikán Aus-

triai Udvari Tanácsos Úr *Lebzelttern* egy Orosz Császári követtel a' Frankfurti fő hadi szállásról ide jövéen, mindjárt a' következett napon a' *Landammannhoz* *Reding* *Aloysius*hoz mentek. (Landammannak nevezetik a' Helvétziai Cantonoknak Előülője, deákul: Praeses Pagorum Helvetiae).

T u d ó s í t á s .

Egy vagy két jó születésű és neveltesű, írni 's olvasni jól tudó, 12. és 15 esztendőök közt lévő magyar ifjú kívántatik egy ide való magyar tipográfiába. Nem szükség, hogy az ifjak németül tudjanak, minthogy Bétsben a' Német nyelvet alkalmasint megtanúllják, magyarul pedig beszélni, vagy a' Magy. Kurir kiadóival, vagy a' tipografus gazdával, vagy más magyar urakkal mindenkor elég alkalmatosságok van.

A' kinek tehát kedve volna fajt a' tipográfia mesterségre adni, ne sajnálja vagy *Dokt. Decsy Sámuel* urat, a' Magyar Kurir elsőbb kiadóját, vagy magát a' Tipografust *Haykul Antal* urat előre tudósítani, hogy rendelés tételődhessék az ifjak felfogadására. — A' tanulás ideje hat esztendő, melly idő alatt kosztot, ruhát, 's szállást fognak kapni az ifjak, felszabadulás idejekor pedig főtől talpig tisztességes új öltözetet. Úti költségre Bétsig V. Cz. 10 forintot kap az ifjú.

Dec. 4-ik napján. adtak 100 Forint Conventziós pénzért 174 5/6 f. tot Váltótévedulában: Egy Császár aranyért 8 f. tot 11 krt.